

420 mírové smlouvy Versailleské, čl. 207, 298 a 327, jakož i čl. 360 až 365 mírové smlouvy Saint-germainské a příslušné články ostatních mírových smluv. O obligatorní arbitráži mluví čl. 37 úmluvy o úpravě letectví ze dne 23. října 1919, čl. 13, úmluvy o svobodě transitu, sjednané v Barceloně dne 20. dubna 1921, jakož i dotyčné články smluv o ochraně národních menšin (čl. 14. smlouvy mezi čelnými mocnostmi spojenými i sdruženými a Československem, podepsané v Saint-Germain en Laye dne 10. září 1919). (Dokonč přístě)

K osnově zákona o nekalé soutěži.

Historická vzpomínka.

JUC. Jan Přenosil (Bratislava).

Asi před měsícem proběhla tiskem naším zpráva, že vláda chystá v tomto podzimním zasedání našeho parlamentu předložit osnovu zákona proti nekalé soutěži. Věc vyvolala všude neobyčejný poplach, hlavně pro předpis, jímž jsou mezi osoby odpovědné za nepoctivou reklamu pojeti v jistých případech i odpovědní redaktori. Syndikát čs. žurnalistů, jež vláda vyzvala, aby se k chystané osnově vyjádřil, zaujal stanavisko odmítavé, a pokud je nám opět jen z denních zpráv známo, předložil vládě pozměňovací návrhy. Tím se věc jaksi na venek skončila a denní tisk sem tam si zabouřiv, umlkl také.

Třebaže podrobnosti z obsahu chystané vládní osnovy nejsou nám známy, osmělujeme se přece říci, že — až na zmíněný oddíl o odpovědnosti redaktorské — nebudeme v uzákonění předpisů, čelících nesvědomitě konkurenci, prvními. Neboť už francouzský code civil a německé právo říšské mají četná ustanovení, poskytující dostatečně svědomitému obchodníku zaslouženou ochranu proti nekalé soutěži. Ale i u nás, zejména v zemích historických, nebude osnova novinkou. Má svoje předchůdce v rakouských osnovách z r. 1901 a 1906, o jichž osudech bychom tu chtěli pojednat.

Bezprostřední podnět k I. rakouské osnově dalo jako k mnohým jiným zákonům u nás zákonodárství německé. Bývalé rakouské ministerstvo obchodu rozeslalo na prahu XX. stol. všem obchodním komorám a jiným korporacím osnovu zákona o přehnané reklamě, o zlehčování konkurujících podniků, zneužití obchodního tajemství, zkrátka o nekalé soutěži vůbec. Posudků došla celá řada. Některé nebyly spokojeny s vymezením pojmu nekalé soutěže, jiné navrhovaly, aby vedle speciálních předpisů obsahovala osnova i normu, spočívající na volném uvážení soudcově, a konečně třetí zamítaly osnovu jako nedostačující úplně.

Přirozeně, že vláda v takové směsici dobrých zdání nemohla sama dosti dlouho najít nějakého východiska. Zprvu se zdálo, že nejlepší způsob, jak se výsledku této ankety vyhnouti, bude prostě klid a uložení osnovy v ministerstvu. A skutečně v dalších několika letech se nedovídáme o životě I. rak. osnovy nic.

Než vnitřní poměry hospodářské a hlavně rozvíjející se obchod i průmysl na počátku tohoto století opět volal po nějaké úpravě poctivosti konkurenční, obzvláště také proto, že kulturní západ a sever této ochrany už měly. Proto vláda, když volání po úpravě se množilo, předložila dne 24. dubna 1906 ve 403. schůzi poslanecké sněmovně novou osnovu, jež se od první lišila tím, že obsahovala v § 16. generální kausuli. Byla to, jak jsme se už zmínili, norma, umožňující soudci, aby dle volného svého uvážení (na soukromý návrh neb přání) čelil všem nepoctivým zjevům v soutěži, na něž osnova v předešlých odstavcích při taxativním vyjmenování běžných případů nepamatovala.

A zdá se, že tento § 16. byl prvním i posledním hřebem do rakve připravovaného zákona. Neboť sotva byly poslancům dolní sněmovny rozdány návrh zákona a důvodová zpráva, spustil kde jaký časopis, korporace, velkopřímyslníci, ale i odborníci proti osnově palbu. Vláda však, jsouc ještě podporována četnými vědeckými autoritami anebo aspoň jejich souhlasem s předloženou osnovou, odolávala a dosáhla, že osnova byla až na některé změny poslaneckou sněmovnou přijata.

Avšak dříve než si povíme o jejím pohřbu, vraťme se trochu k jejímu obsahu a ke kritice z kruhů odborných.

Prvých 15 paragrafů obsahovalo taxativní vypočítání jednotlivých případů nekalé soutěže. Byla to zejména nepoctivá a přehnaná reklama (§§ 1.—4.), osvojování a zneužívání závodových značek (5—7), provádění či způsobování záměn v obchodní tržbě (7—9), denigrace (snížování) obchodních podniků konkurujících (10), prozrazování a jinaké porušování obchodních tajemství, jakož i podniky lavinové (11—15) a osobování si významu a předností cizích firem (33—34). § 35. a násl. dávaly ministerstvu moc stanoviti směrnice, za jakých podmínek smí býti určité zboží dáváno do prodeje jen v předepsaných jednotkách. O nároku poškozeného rozhodovati měly kausální soudy a sice sborové, recte obchodní senáty sborového soudu I. stolice při sporech nad 1000 K, při sporech pod tuto sumu měly býti příslušny soudy okresní. Správním úřadům mělo býti ponecháno jen rozhodování při určitých, v zákoně stanovených případech. Pokud šlo o trestní sankce, stanovil § 30. pro přečiny vězení od 3—7 dní anebo od 3—6 měsíců, po případě i peněžnou pokutu od 1—2000 korun. §§ 28. a 29. nařizovaly, za jakých podmínek má soud uložit uveřejnění rozsudku v 1—2 listech a kdo nese náklady tohoto zákroku. (Při odsuzujícím rozsudku strana poražená, lépe odsouzený, při osvobozujícím soukromý žalobce.) Lhůta na promlčení nároku poškozeného činila rok, pokud se týče 3 léta od okamžiku, kdy bylo protiprávní jednání skončeno, resp. kdy se poškozený o své škodě dověděl. Jenom kdyby šlo o trvale zřízenou a zájmy druhých konkurentů hrubě poškozující instituci, měly nároky na náhradu tak dlouho trvati, dokud by tu byla tato instituce. (§ 20.)

Byť se dalo mnohým těmito ustanovením ledacos vytýkat, přece jen § 16. sám o sobě postačoval, aby všechnu pozornost, ale i odiosnost osnovy obrátil na sebe. V celé předlitavské části říše, zejména

v Čechách, byly svolávány četné schůze různých interessovaných korporací i jednotlivců, v nichž byla jednak osnova podrobována důkladnému rozboru, jednak podávány pozměňovací návrhy i rady. Ovšem nezůstávaly pozadu ani kruhy vědecké, zejména naše literatura právnická. Zajímavý výklad k § 16. osnovy podal ve schůzi Právnické jednoty v Praze dne 16. ledna 1908 pražský advokát JUDr. Ig. Arnstein. Přednášky jeho, uveřejněné v »Práv. Rozhledech« roč. 1908 a referátu Dra V. Pospíšila v »Právniku« roč. 1908, str. 109 a násl., jakož i obsáhlé studie rovněž pražského advokáta Dra Ant. Pevného, uveřej. v »Právniku« (1908) str. 393—404, používáme mimo jiné (Tilsch — Občanské právo, odstavec 89.) jako hlavních pramenů. — Obě přednášky (stejně i zdařilý referát Dra Pospíšila) vyčerpávají thema tak podrobně, že nebude jistě od místa, jestliže zde přineseme obšírnější zprávu o nich, a to tím spíše, že zaujal každý jiné stanovisko.

Prvý se vyslovil pro generální klausuli. Jako důvod uváděl stále a stále se množící zjevy, porušující »Treu und Glauben« v obchodu, jež by jinak zůstávaly i nadále mimo práv. předpis. Jako příklady uváděl loterní lákadla, přebírání zřízenců, přeplácení a přijímání zaměstnanců, porušivších jinde pracovní smlouvu, užívání služeb cizího cestujícího za zády jeho šéfa, prodávání pod cenou za účelem zničení konkurenta a j.

Dalším důvodem, pro něž se adv. Dr. Arnstein přimlouval za přijetí osnovy i s § 16., byl příklad z Německa. Neboť tam hned po vydání zákona o potírání nekalé soutěže ze dne 27. V. 1896 č. 145 ř. z. s., neobsahujícího všeobec. klausuli, bylo po dodatečném uzákonění této voláno. Proti tomu namítal Dr. Pevný ve své studii, že nám tato skutečnost nemůže býti směrodatnou. Už také proto, že nám nejsou známy tendence těchto hlasů, ani ti, kdož za tímto požadavkem v Německu stojí. Je prý pravděpodobné, že jsou jimi právě ti, kteří před nedávnem volali po zákonu speciálním a to proto, že by nejraději neviděli konkurence vůbec.

Proti námitkám odpůrců osnovy, poukazujícím na škody, jež bude mít za následek neustálená a proto i často vadná praxe soudní, uvádí skutečnost, že všechny těžší případy budou soustředěny u soudů kausálních (recte senátů obchodních), menší u soudů okresních. Toto soustředění prý umožní vytvoření jednotné praxe pomocí odborně cvičených soudců. Proto uvedené důvody doplnil několika návrhy, obsahujícími ustanovení, aby se 1. odstranily rozpory s živnostenským řádem, zejména aby byla zrušena kompetence společenstev pokud jde o odstraňování obyčejů a novot příčících se a překážejších poctivé soutěži mezi členy těchto; 2. aby přechod nebyl náhlý, navrhoval aspoň 1/2—1roční oddálení působnosti § 16. proti ostatním speciálním předpisům osnovy a zavedení kursů, v nichž by se soudci, pověřeni prováděním zákona, seznámili s výsledky německé i francouzské praxe.

Avšak za nejdůležitější krok k uvedení zákona do života a jeho dalšího zdárného provádění považoval Dr. Arnstein zřízení zvláštních

sborů znaleckých a to pro obvod každého vrch. zem. soudu, k nimž by se na návrh stran anebo i bez tohoto, nižší soudy při přísluhování právem v komplikovanějších případech obracely.

Naproti tomu namítal Dr. Pevný, že § 16. v té formě, jak jej předkládá osnova, je neudržitelný. Pojem »dobré mravy« je prý velmi relativní, neboť jednak názory na mravy se různí nejen dobově, nýbrž i dle společenských vrstev, jednak život obchodní musíme posuzovati z jiného hlediska než život občanský. Předpis sám nepodává prý naprosto žádné záruky, že si každý soudce nebude vykládat dobrý mrav a tedy i nekalost a nepoctivost v soutěži dle svých názorů a dle svého přesvědčení. Na francouzskou a německou praxi se mnoho ohlížeti nelze. Neboť vývoj, zejména ve Francii, šel zcela jinou cestou, za jiných předpokladů. Jako doklad své these uvádí znění čl. 1382. code civil, dle něhož nárok na náhradu škody vzniká z každého lidského činu, kterým se jinému způsobila škoda. Na základě tohoto článku a hlavně na konstrukci franc. vědy právní, pojímá prý franc. judikatura veškeré vzájemné vztahy mezi živnostníkem a jeho odběrateli jako majetkový předmět, k němuž si zkonsturovala podnikatelovo vlastnictví. A poškození tohoto »majetkového předmětu« (viz studii Dra Pevného) zakládá povinnost k náhradě škody. O to, že náhrady ty nejsou malé a že se porušování reelnosti v obchod. styku trestá ve Francii velmi přísně, má zásluhu bohatá francouzská judikatura. A co nejhlavnějšího, je obdivuhodná znalost obchodních věcí u francouzských soudců.

Osnova rak. držela se vzoru německého, ale celkem je hluboko pod ním. Tak hned co do stránky formální: něm. zákon z 1896 má 17 stručných a přísně stylisovaných paragrafů, kdežto rakouské osnově sotva stačilo 49 neuspořádaných, rozvláčných a místy si i odporujících paragrafů.

Avšak největší vadou, pro kterou byl prý zákon v panské sněmovně pohřben, je skutečnost, že osnova vedle speciálních obsahuje též předpis generální, což prý — jak píše Dr. Pevný — odporovalo úplně vývoji tehdejšího zákonodárství rakouského. Všeobecné ustanovení místo dobra, jak je má zákon na mysli, mohlo by prý se spíše zvrhnout ve zlo, t. j. prostředek, jímž by zlovolným konkurentům byla dána nejlepší příležitost k chikanování celého obchodního světa, zejména sice někomu nepohodlných, za to ale zdatných a poctivých konkurentů. Může prý jako praktik uvést celou řadu dokladů o tom, co znamená pro reelního obchodníka žaloba, jak je sníženo jeho dobré jméno a jak rychle bývá otřesena důvěra konsumentů v solidnost firmy.

Konečně nelze prý přehlížet ani moment národně-politický. Dr. Pevný tu měl hlavně na mysli vzkvétající tehdejší český a slovanský život obchodní, který by byl za tehdejší cizácké nadvlády jistě vydán na milost a nemilost politicky protežovaného kapitálu německého. Zdá se, že po této stránce měl jeho varovný hlas zásluhu největší.

Tyto a podobné varovné hlasy, docházející do říš. parlamentu, byly příčinou, že panská sněmovna, když jí byla předloha podána,

považujíc ji za špatně stylisovanou a snad vůbec neúčelnou, ji úplně zamítla. Tak skončilo téměř 8leté jednání a práce mnohých lidí dobré vůle. Následující pak rušné události a válka světová už osnovu nevzkřísily. Až naše republika přikročuje v 6. roce svého trvání k práci, která ani tentokrát nepřestává býti pro parlament tvrdým oříškem. Než doufejme, že se našim zákonodárným sborům lépe podaří vyřešiti sporné otázky než parlamentu rakouskému.

12. listopadu 1924.

Rozhodování lidu v německé říši.

Dr. Zdeněk Peška (Praha).

(Dokončení.)

II. Právní povaha rozhodování.

Pro ty právníky, kteří ve stopách Labandových s Trieplem uvažují o tom,¹⁷⁾ kdo jest zákonodárcem v případě čl. 73. III., naskýtá se tvrdý oříšek. Neboť podle říšské ústavy na rozdíl od ústavy na př. virtemberské z 25. IX. 1919¹⁸⁾ vychází zákon, abych tak řekl v případě pozitivního usnesení z ruky sněmu, kdežto usnese-li se sněm negativně o návrhu z ruky lidu. Kdo je tedy orgánem sankcionujícím? Ani v ostatních případech není teoretické řešení snazší a také neuspokojující. Tak konstrukce, kterou po důkladné analýze a tuším, že nejdůkladněji z celé literatury — přináší Triepel, nemůže uspokojiti.

¹⁷⁾ Srovnej Laband Staatsrecht des deutschen Reiches. Zweite umgearbeitete Auflage Freiburg 1888—1891, §§ 54 a 55 (st. 512 násl.). Triepel na uvedeném místě (s. 472 násl.). Triepel nesouhlasí s Labandem. Práví zejména, což jest pro nás důležité: So gewiss es ist dass... die einzelnen Stadien des Gesetzgebungsverfahrens verschiedene rechtliche Situationen für die beteiligten Staatsorgane schaffen so unrichtig ist es, den Stadien selbst einen verschiedenen rechtlichen Wort bei zumessen. Für den Gesamtverlauf der Gesetzgebung ist das eine rechtlich so wichtig wie das andere: wenn auch nur eines von ihnen fehlt oder mangelhaft ist, kann ein gültiges Gesetz überhaupt nicht zustande kommen. (Naproti tomu Laband: die Sanktion ist der Kernpunkt des ganzen Gesetzgebungsvorganges. Alles was vorher auf dem Wege der Gesetzgebung geschieht ist nur Vorbereitung derselben Erfüllung von erforderlichen Vorbedingungen. Alles was nachher geschieht, ist notwendige Rechtsfolge der Sanktion, unabawenbar durch dieselbe bereits verursacht s. 538). S touto Triepelovou zásadou dlužno plně souhlasiti. Triepel si však neuvědomuje, že jsou-li jednotlivé fáze pochodu zákonodárného souřadné, pak je zbytečno uvažovati o tom, kterou část je třeba považovati za sankci a kterou nikoliv. Může pak po sobě následovati několik zákonodárných usnesení rozličných orgánů aniž text se stane více zákonem, dokud není řádně vyhlášen. Tak sám Triepel uvádí všechny konstrukce níže uvedené ad absurdum.

¹⁸⁾ § 44. I. Eine Volksabstimmung findet auch statt $\frac{1}{10}$ der Stimmberechtigten das Begehren beim Staatsministerium einbringt, einen Gesetzesvorschlag dem Volke zur Abstimmung vorzulegen. Der Landtag hat das Recht solche Gestszvorschläge dem Volke zur Annahme oder Ablehnung zu empfehlen.